

**HALLGATÓK TOLLÁBÓL – ERASMUS+ ÉS CAMPUS MUNDI
TANULMÁNYUTAK TAPASZTALATAI**

Szerzők:

Aranyosi Kitti,
Bálint Edit,
Bohácsi Ivett,
Buglyó Bella,
Csercsa Zsuzsanna,
Erdei Adrienn,
Kunsági Alexandra,
Sebők Tímea,
Szilágyiné Tagyi Gabriella

Lektorok:

Dr. Nemes Magdolna
Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és
Gyógypedagógiai Kar (Magyarország)

Dr. Mező Katalin
Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és
Gyógypedagógiai Kar (Magyarország)

Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és
Gyógypedagógiai Kar

Első szerző e-mail címe:
kitti.aranyos95@hotmail.com

Aranyosi Kitti, Bálint Edit, Bohácsi Ivett, Buglyó Bella, Csercsa Zsuzsanna, Erdi Adrienn, Kunsági Alexandra, Sebők Tímea, Szilágyiné Tagyi Gabriella (2018): Hallgatók tollából – Erasmus+ és Campus Mundi tanulmányutak tapasztalatai. *Különleges Bánásmód*, IV. évf. 2018/1. szám, 67–84. DOI 10.18458/KB.2018.1.67

Absztrakt: *A tanulmányban olyan hallgatók tapasztalatai jelennek meg, akik 2014 és 2017 között Erasmus+ és/vagy Campus Mundi program keretében külföldi tanulmányúton vettek részt. A hallgatók rövid leírásaikban bemutatják a Barcelonában (Spanyolország), a Tallinnban (Észtország), az Is-Swatarban (Málta), Plymouthban (Anglia), a Kolozsváron és Nagyváradon (Románia) valamint Wrzasowice-ben (Lengyelország) szerzett tapasztalataikat.*

Kulcsszavak: Erasmus+, Campus Mundi, tanulmány célú mobilitás, külföldi szakmai gyakorlat

Diszciplína: pedagógia, szociálpedagógia, óvodapedagógia

Abstract

The paper is written by Social Pedagogy, Infant and Early Childhood Educator or Early Childhood Education BA students of the Faculty of Education for Children and Special Education of the University of Debrecen who took part in Erasmus+ and/or Campus Mundi mobility programmes (study or traineeship) between 2014 and 2017. The students give a brief summary of their positive and negative experiences as well in Barcelona (Spain), Tallinn

(Estonia), Is-Swatar (Malta), Plymouth (United Kingdom), Cluj Napoca and Oradea (Romania) and Wrasowice (Poland).

Keywords: Erasmus+, Campus Mundi, traineeship abroad, studying abroad

Disciplines: pedagogy, social pedagogy, early childhood education

A következőkben nyolc olyan rövid leírást olvashatunk, melyeket a Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Gyógypedagógiai Karának különböző (óvodapedagógus, szociálpedagógus, csecsemő és kisgyermeknevelő) szakirányon tanuló hallgatói állítottak össze. Valamennyi hallgató részt vett az Erasmus+ vagy a Campus Mundi pályázat keretében valamilyen külföldi tanulmányúton. Ezen tanulmányutak pozitív és negatív tapasztalatainak összegzése olvasható az írásokban.

Aranyos Kitti: Barcelonai gyakorlat

Óvodapedagógus hallgatóként úgy gondoltam, hasznomra válik, ha néhány hónapot egy külföldi intézményben töltök. 2017 őszén a Campus Mundi ösztöndíj segítségével utaztam Barcelonába, ahol a Kinder Barcelona nevű intézményben töltöttem két hónapot (<http://www.kinderbarcelona.org/en/home-2>).

A gyakorlatom során a Maxi Kinder elnevezésű csoportban tevékenykedtem. A csoport új volt, 2017 szeptemberében alakult. A csoport a Montessori pedagógia alapján működik. A tevékenységekben való részvétel a gyermekek számára nem kötelező. Két óvodapedagógus mellett végeztem asszisztensi munkát. A csoportvezető óvodapedagógus, Jessica brit származású, de spanyolul és franciául is anyanyelvi szinten beszélt. A társa, Alba, spanyol, de a gyermekekkel ő is csupán angolul beszélt. Ebbe a 12 fős csoportba 2,5-3 éves gyermekek jártak, akikkel a délelőtt folyamán angolul beszéltek. A legtöbb gyermek kiválóan beszélt angolul és spanyolul egyaránt, bár a gyermekek többsége nem spanyol anyanyelvű volt. Volt köztük brit, lengyel, francia, svéd, olasz és argentin származású is.

Az asszisztenseknek főleg a „piszkos munkát” kellett elvégezniük. Ilyen volt pl. a mosogatás, sepregetés, felmosás. Ezen kívül a tevékenységek előkészítésében és lezajlásában segítkeztem. A fennmaradó időben lehetőségem nyílt a gyermekeket megismerni, játszani velük és a gondozási feladatokat is ellátni.

A napot a gyermekek szabadjátékkal kezdték, a tízórait mindenki magának hozta (főleg gyümölcsöt, kekszet, sós ropogtatni valót) és együtt fogyasztották el, mindent elosztottak. A kekszeket is annyi darabra törték, ahányan kértek belőle. Közben beszélgettek, megbeszélték, milyen nap van, mit fognak aznap csinálni és hogy ki hiányzik. A tízórai után általában volt program, hétfőn és csütörtökön általában tevékenységeket láttam (főként rajzolás, festés, mintázás, kézimunka tevékenységet, illetve barkácsolást).

Keddenként egy kertbe buszoztunk el a gyermekekkel, ahol palántázhattak, ültethettek, locsolhattak, vagy akár kedvükre szaladgálhattak a hatalmas területen a fűben. Szerdánként „táncterápiára” mentünk, ahol zenére táncoltak, különböző gyakorlatokat végeztek. Természetesen ez sem volt kötelező, aki nem akart, nem csatlakozott. Péntekenként főként Montessori-tevékenységeket végeztek, számoltak, ismerkedtek a betűkkel és formákkal.

Mivel az óvoda udvara nagyon kicsi volt (kb. 3×4-5 méter), sokat jártunk a közeli játszótérre. Az óvodapedagógusok együtt játszottak a gyermekekkel, homokoztak, fogócskáztak, és ha kellett, gonosz sárkánnyá változtak.

Az ebédet egy bio étteremből hozták, és az étel szinte csakis zöldségekből állt. Ebéd után érkezett egy másik csoport a Maxi Kinderbe. Ez a csoport 4-5-6 éves gyerekekből állt. A

csoportvezető óvodapedagógus a magyar Mimi volt, a társa Sandra, katalán származású. Mindketten angolul beszéltek a gyermekekkel.

A délelőtti csoport gyermekeinek a nagy részét 2 órakor hazavitték a szülők. Az ott maradó gyermekek közül csupán 7-8 gyermek aludt bent. Nekik a csoportszobában függönyökkel sötétítették be egy kis részt. Nyugtató, relaxációs zene szólt alvás közben. A többi gyermek közben játszhatott, kiabálniuk viszont nem volt szabad az egymásra való odafigyelés szokásának alakítása végett, amit (persze) nem tartottak be. A gyermekeket 15 órakor keltették. Ébredés után együtt uzsonnáztak, amit szintén maguknak vittek, de gyümölcs mindig volt, ha valaki elfelejtett volna ételt csomagolni. A gyermekek mindig cseréltek, osztoztak, szívesen adtak egymásnak.

16 órakor kezdődött a Spanish Class. A csoportot, egy fiatal spanyol anyanyelvű óvodapedagógus, Marina vezette. A gyermekekkel a Spanish Class-ban csak spanyolul beszélt. Ez okozott számomra némi kellemetlenséget, mert sokszor nem értettem, mi fog történni, vagy mit szeretnének a gyermekek csinálni. A gyakorlatom végére azért belejöttem, sok kifejezést tanultam meg. Itt a gyermekek rajzolás, festés, mintázás, kézimunka tevékenységen vehettek részt, továbbá könyvtárba vittük őket vagy a játszótérre. A könyvtárban könyveket nézegettünk velük és meséltünk nekik. A gyermekekért 17:30-ra érkeztek a szülők.

Az óvodapedagógusok nevelői attitűdje nagyon szimpatikus volt számomra. Remek, mindig vidám, mosolygós embereket ismertem meg, akik imádják a munkájukat. A csoportszobából próbálták a maximumot kihozni.

Az egyetlen negatívum számomra a csoportszoba volt. A kialakítást, berendezést csupán egy hét alatt készítették el. A csoportszobát nem tartottam biztonságosnak a gyermekek számára, mert a lambéria levált, a székek összetörtek, a függönykarnis leszakadt, az ajtó kitört stb.. A legnagyobb gond a mosdóval volt, mert egyetlen WC volt egy kézmosóval, ezért a gyermekeknek hosszú percekkel kellett várniuk.

Összességében úgy gondolom, remek döntés volt a kiutazás, az angol nyelvtudásom nagyon sokat fejlődött, megtanultam sok új angol és spanyol éneket, mondókát is. A kiváló óvodapedagógusi mintának köszönhetően újabb konfliktuskezelési módszereket sajátítottam el, emellett a gyerekekkel való kommunikációm és az empatikus képességem is fejlődött. A külföldi gyakorlatom során gyűjtött anyagokat a szakdolgozatomhoz használok fel.

Bálint Edit: Élmények, tapasztalatok Tallinnból

A 2016/17-es tanév első félévét Tallinnban töltöttem Erasmus ösztöndíj keretében. Szociálpedagógus hallgatóként nemcsak az egyetemi életre, hanem az ést szociális rendszerre is kíváncsi voltam.

A Tallinni Egyetem (<https://www.tlu.ee/en>) Észtország harmadik legnagyobb egyeteme, 6 intézete, 2 regionális főiskolája, 5 kiválósági központja, 8 kutatóközpontja és 13 támogató egysége, szervezete van. Az ott tanuló 900 diák 5,5%-a külföldi. Az elmúlt években az egyetem összevont több kisebb intézményt, köztük tanulási és kutatási intézeteket is, ezzel is fejlesztve, és kiszélesítve tevékenységének körét.

A Tallinnban töltött négy hónap alatt volt alkalmam megismerni mind az intézményt, mind az itt folyó munkát, aminek struktúrája és színvonala is nagyon tetszett. Az első napokban furcsa volt ugyan, hogy magyar szót nem hallok, csak a sok különféle nyelv egyvelege hömpölygött a folyosón. Az órák nagyon érdekesek voltak, és a soknyelvűség, illetve a több kultúra jelenléte miatt alkalmunk volt megismerni nem csak a környező országok, de például Kína szociálpolitikáját is bővebben, de hallhattunk mit jelent a gyermekvédelem

Finnországban, és Németországban, hogyan kezelik a munkanélküliséget Olaszországban, milyen az egészségügyi helyzet Észtországban.

Összesen négy tantárgyam volt:

A *Social Policy* keretében a jelenlegi szociálpolitikai kérdésekről beszélgettünk, és a tantárgy érdemjegyét egy előadás adta, adott témában. Az én előadásom a gyermekvédelemről szólt.

A *Contemporary Social Problem* óránkon olyan témákról beszélgettünk, mint az eutanázia vagy a drog, és a nemek közti egyenlőség. Ezen az órán az érvelést, és a vitát, mint módszert tanultam meg alkalmazni.

A *Social Enterprises and Vocational Rehabilitation* órát egy szociális jellegű vállalkozás beindítása, reklámozása, és az ehhez kapcsolódó tudásanyag megszerzése miatt nagyon szerettem.

A *Psychology of Social Influence* órán a fő téma a befolyásolás, meggyőzés volt, ehhez kapcsolódóan néztünk videókat, internetes kutatásokat, képeket.

A leginkább az tetszett, hogy mindegyik tanóra inkább hasonlított egy beszélgetésre, mintsem hagyományos órára. A tanáraink bátran és tudatosan használták a modern technikát, tőlünk ugyanezt kérték. Gyakran ültünk körben, amin először szintén meglepődtem, ahogy azon is, hogy más nemzetek diákjai milyen rutinos előadók és mennyire színesen tudják bemutatni az adott témát.

Gyakorlatot is végeztem a Tallinnban töltött hónapok alatt. Az egyik, fogyatékossgal élők iskolájában (Paevakeskus kas pöhikool) kaptam lehetőséget tudásom gyarapítására. Az első alkalommal ismerkedtünk a gyerekekkel és az intézménnyel, amely nagyon barátságos volt és mindenki kedvesen fogadott. Az intézmény célja, hogy különböző és egyben széleskörű szolgáltatásokat nyújtson a fogyatékossgal élő gyermekek és szüleik számára is. További cél a biztonságos és támogató környezet biztosítása, amely minden gyermek számára lehetővé teszi az önmegvalósítást. Alapelvük, hogy minden gyermeknek megvan a joga, hogy a mindennapi életben részt vegyen, valamint elérhetőek legyen számára az alapvető emberi jogok. Minden gyermeknek egyéni tanterve van, ez vonatkozik mind az oktatásra, mind a rehabilitációra. Küldetésüknek érzik, hogy létrehozzák a legjobb feltételeket ahhoz, hogy minden egyes gyermek személyiségét átfogóan fejlesszék, valamint képességeiknek megfelelően vehessenek részt minőségi oktatásban.

A kétemeletes épületben találhatóak az irodák, tanteremek, amelyek nem hagyományosak: nagy asztal közepén, körülötte székek, ágy a másik oldalon, amire azért van szükség, mert vannak olyan gyermekek, akik igénylik az alvást napközben. Minden tanteremben láttam egy érdekes dolgot, ami egyből megtetszett. Nagyon tetszett a gyengén látó tanulók számára készült tárgy, ami a hét napjainak felismerését segíti. Öt különféle színű és anyagú ruhaféle, mind egy-egy napot jelez, ezeknek megtapogatásával tudják megkülönböztetni a gyerekek, hogy milyen nap van. Található még az intézményben tornaterem, sószoza és relaxációs szoba is, amit nagyon szeretnek a gyerekek.

Összességében elmondhatom, hogy a Tallinnban töltött hónapok alatt rengeteg élményt és tapasztalatot szereztem, nagyon sok mindent láttam, de még annál is több tudást szívtam magamba.

Bohács Ivett: Makovecz-ösztöndíj hallgatói beszámoló

Helyszín: Románia,

Időpont: 2016/2017-es tanév tavaszi félév, 5 hónap

2017 januárjában Neptun üzenet érkezett a hallgatók számára. A nagyváradi (Románia) Partiumi Keresztény Egyetem Makovecz-ösztöndíjat hirdetett az oda pályázó hallgatóknak, öt

főnek nyílt lehetőség arra, hogy egy szemesztert az egyetemükön töltsön tanulmányi ösztöndíjjal. Már amikor először olvastam az e-mailt, felkeltette az érdeklődésemet. Magyar nyelvű egyetemen tanulhatok, romániai magyar hallgatókkal, tanárokkal, óvodapedagógusokkal és óvodás gyermekekkel. Így felvettem a kapcsolatot a karunk Erasmus-koordinátorával, Nemes Magdolna tanárnővel, hogy többet megtudjak a részletekről. Kiderült, hogy van a Partiumon óvodapedagógus szak, tanító szakkal egybekötve (Az óvodai és elemi oktatás pedagógiája). Tanárnő mindenben segítséget nyújtott ahhoz, hogy szükséges dokumentumokat időben el tudjam küldeni a fogadó intézmény számára. Azért jelentkeztem, mert úgy gondoltam, hogy ez egy remek lehetőség arra, hogy megismerjem a romániai nevelési és oktatási rendszert és tapasztalatokat gyűjtsek.

A Makovecz-ösztöndíj pályázati ideje nagyon rövid, gyorsan kellett döntést hoznom, hogy meglegyen minden szükséges dokumentum. A pályázat leadás után néhány nappal már kaptam is a hírt, hogy fogad az intézmény, és ugyancsak napjaim voltak arra, hogy ki is érkezzek a félévkezdésre. Mégis minden információval rendelkeztem ahhoz, hogy elinduljak. Így 2017. február 26-án megérkeztem az egyetemre. Az egyetem közelsége miatt a szüleim autóval vittek és költöztettek a kollégiumba. Másnap reggel a kar Makovecz-koordinátora Ardelean Tímea az irodájában fogadott engem, a többi makoveczes és egy Erasmusos hallgatót. Köszöntött bennünket, tájékoztatott a programmal kapcsolatos tudnivalókról, és bemutatta nekünk az egyetemet. Elérhetőségeket kaptunk a tanárokhöz, akikkel fel kellett vennünk a kapcsolatot. Az első héten még nem vettünk részt órákon, a második héttől csatlakoztunk a hallgatókhoz.

A Makovecz-ösztöndíj biztosított számunkra ingyenes kollégiumi elhelyezést és napi egy ingyenes meleg étkezést. A kollégiumi szoba elfogadható volt, a szobatársam nagyon segítőkész volt velem.

Az egyetem nagyon sok programot biztosított számunkra, kiállításokra hívtak bennünket, kirándulásokat szerveztek. A török hallgatókkal magunk is szerveztünk programokat, városnéző sétákra mentünk, kilátóba stb. Az egyetem által szervezett diáknapiakon is részt vettünk. Nagyon jól szórakoztunk, és sok diákot megismerhettünk. A hangulat nagyon családi volt, egy kicsi egyetem, ahol mindenki ismeri a másikat. Senki nem megy el egymás mellett köszönés nélkül, akkor sem, ha nem ismerik egymást. És úgy gondolom, Nagyváradon az emberek nagyon összetartóak és segítőkészek. Soha nem kellett sehová egyedül mennem, mert mindig felajánlotta valaki, hogy elkísér, segít a dolgaimat elintézni, mert románul nem beszéltem, és az a hivatalos nyelv az országban. Ennek ellenére próbáltam megoldani egyedül is dolgokat, helyzeteket, hogy önállósodjak és tapasztalatokat szerezzek. Összességében nagyon jól éreztem magam, úgy gondolom, hogy rengeteg tapasztalattal és pozitív élménnyel gazdagodtam a nagyváradi tartózkodásom során. Külön fontos volt számomra, hogy időközönként haza tudjak járni a családomhoz, és ez Nagyvárad erre adott lehetőséget, mivel hetente, kéthetente hazalátogattam. Nagyon hálás vagyok a sok segítségért, és támogatásért, hogy ez a hirtelen jött álmom valóra válhatott.

A legjobb az volt a programban, hogy bár tapasztalatokhoz juthattam, egy külföldi országban tanulhattam, és új embereket ismerhettem meg, mégis közel voltam a családomhoz, bármikor hazautazhattam, vagy ők meglátogathattak.

A legfurcsább élményem program idején az első hazautazásom volt, amit vonattal tettem meg. Soha nem utaztam még határon át előtte. A családnak meglepetés volt, hogy hazajövök, és nem volt még román sim-kártya a telefonomban. Tehát egyedül utaztam mindenki tudta nélkül, és teljesen elérhetetlenül. Sötét volt, hideg volt, és azt hiszem, hogy a határtól egyedül utaztam a vonaton. A vonat pedig ott elindult ugyanabba az irányba, ahonnan odaérteztünk. Azt hittem, hogy nem visz át a határon, de végül megnyugodtam, amikor magyar településre értünk. Soha nem gondoltam volna, hogy ez az élmény után egyedül fogok utazgatni

majdnem minden héten, és hogy ilyen könnyen meg fogok bízni idegen emberekben. (Telekocsival is sűrűn jártam). Hiányozni fog mindenki, akit ott megismertem, az ottani élmények, és a gyönyörű város, Nagyvárad (Oradea).

Buglyó Bella: Élet egy máltai magánóvodában

A 2014/15-ös tanév során elnyert Erasmus pályázat keretén belül volt lehetőségem a tavaszi szemesztert Málta egyik magánfenntartású óvodájában tölteni, ahol napi gyakorlati képzésben részesülhettem. A mobilitásom elsődleges célja szakdolgozati kutatás, anyaggyűjtés volt.

A máltai, állami oktatási rendszer az angolszász modellhez hasonló szerkezetű. Alapvetően három szintet különböztethetünk meg: az alapfokú oktatást (5-11 éves korig), az alsó középfokú oktatást (11-16 éves korig), és a felső középfokú oktatást (16 éves kor felett). 5 éves kor előtt lehetőség van állami-, illetve magánfenntartású nevelési intézmények szolgáltatásainak igénybevételére. A gyerekek 3 hónapos kortól járhatnak bölcsődébe, 3 éves kortól pedig óvodába.

A szakdolgozati témámból kiindulva esett a választásom egy olyan önfenntartású intézményre, amely multikulturális közeggel rendelkezik (a dolgozat címe: *Kétnyelvű gyermekek nyelvhasználati sajátosságai egy máltai magánóvodában*). A kutatásom alapkövét a korábbi külföldi szakmai tapasztalataim képezték, illetve az óvodapedagógus képzés során szerzett ismereteimet is felhasználtam (pl. korai idegen nyelvvvel kapcsolatos tanítás-tanulás). Az intézményben eltöltött hat hónap alatt a kutatási céloknak megfelelően megfigyeltem a gyermekek nyelvi szocializációját, nyelvhasználati szokásait (azon belül a kódkeverésre, kódváltásra összpontosítva). Gyakorló óvodapedagógusként megismerkedhettem a máltai óvodai rendszerrel, valamint betekintést nyerhettem abba is, miként lehet támogatni a kétnyelvű gyermekek nyelvi fejlődését.

A választott intézmény (Little Einsteins Montessori System), Is-Swatar településén helyezkedik el (Triq Tal-Qattus, Is-Swatar, Birkirkara BKR 4408., www.lemontessori.com). Az óvoda 2014 októberében nyitotta meg kapuit a 0-5 éves korú gyermekek előtt, 2016-ban pedig egy tagintézménnyel bővült, ami leginkább a 3-5 éves korosztályra fókuszál. Mivel magánfinanszírozású intézményről van szó, lineáris szervezeti forma jellemző rá. A családi kisvállalkozást az édesanya (igazgató) és a lánya (menedzser) vezetik. Az intézmény a vezető közvetlen irányításával működik, ő határozza meg, hogy ki milyen szerepet tölt be a bölcsőde/óvoda életében, illetve milyen feladatot lát el. Ez a fajta szervezeti működés függelmi kapcsolatokon alapul, miszerint az alá-és fölérendeltségi viszonyban egy dolgozót csak egyetlen munkaköri szint alá rendel, így mindenki tudja, ki a közvetlen felettese, akitől az utasításokat fogadhatja.

A lineáris szervezeti forma előnye, hogy egyértelmű az alá-, és fölérendeltségi viszony – egyszerű, áttekinthető kapcsolatok – és általában alacsonyabb a költségvetés, mint például egy funkcionális szervezet esetében. Hátránya, hogy a felső-vezetés (jelen esetben az igazgató, illetve a menedzser) túlterhelt, így csökkenhet a hatékonyság. Éppen ezért, a vezető igyekszik a megfelelő létszámú dolgozói közösséget fenntartani az alap-, illetve a tagintézményben egyaránt.

Elsősorban, azért választottam ezt az óvodát, mert a kulturális sokszínűség e mikrokozmoszban belül rendkívül kitűnik. Az utóbbi néhány évben Málta közkedvelt célpont lett sokak számára (számos bevándorló, család telepedett le), mivel a hivatalos nyelveken (angol, máltai) kívül az ország egyes területein olaszul, franciául és arabul is beszélnek. Ebből adódóan a legtöbb gyermek legalább két nyelvet sajátít el (angol, máltai, egyéb saját anyanyelv stb.), s emiatt erre épül az intézmény rendszere is, amely nagymértékben támogatja a kétnyelvű gyermekek fejlődését.

A célnak megfelelő, összehangolt, sikeres tevékenység érdekében olyan szakképzett óvodapedagógusokat alkalmaz az intézmény, akik idegen nyelvi specializációra szakosodtak tanulmányaik során. A 10 főből álló pedagóguskollektíva közül 7 fő máltai származású, 1 fő spanyol, 1 fő orosz, 1 fő pedig szerb. A multikulturális háttérrel rendelkező pedagógusok jelenlétét kulcsfontosságúnak éreztem a gyakorlatom során, hiszen teljesen más perspektívából tekintenek a két-/többnyelvű gyerekek nyelvelsajátítására, s annak fejlesztésére, támogatására. Ezért számos olyan mintával, saját tapasztalaton alapuló példával tudtak szolgálni, amivel addigi tanulmányaim során nem találkoztam.

Az intézményben a csoportszobák felszereltek, sok a fejlesztő játék, a gyermekközpontú tér kialakítása a jellemző. Az óvoda rendszere Montessori Mária (1870-1952) pedagógiáján alapszik. Az egyéni cselekvés, szabadság támogatása mellett alapelvei közé tartozik az önfejlesztő aktivitás, illetve az egyéni képességek fokozott fejlesztése is. Elsődleges feladataim közé tartozott a gyermeki személyiség természetes, spontán kibontakozásának segítése, hogy a gyerek saját maga építse fel önálló tapasztalati világát, ugyanis a Montessori- rendszer szerint akkor nevelhetjük a legeredményesebben a gyermeket, ha hagyjuk önállóan cselekedni (Sztrinkóné, 2008).

Az óvodai program egyik jellegzetes tevékenysége a *csendgyakorlat*, amit az óvodapedagógusok napi rendszerességgel végeznek a gyermekekkel. Pótolja a szünetet, fokozza az önfegyelmet és megnyugtatja a gyermeket. Kamatoztatva az egyetemen, illetve a Gyakorló Óvodában szerzett tudásomat, bővíttem a pedagógusok ismeretét egy-két különleges fejlesztő játékkal: légző gyakorlatok, zajfelismerés stb.

A rendszer hatékony működése érdekében szükség van a folyamatos innovációra, fejlesztésre. Ezek azokat az intézkedéseket jelentik, amelyek a kétnyelvű gyermekek szocializálódását, előrehaladását szolgálják. Amikor egy olyan kétnyelvű gyermek érkezik az óvodába, akinek nem angol az anyanyelve, kezdetét veszi a nyelvi szocializáció, amit az óvodapedagógusok megértő türelemmel és alapos szakmai felkészültséggel támogatnak a non-verbális szakasztól kezdve egészen a tényleges nyelvelsajátításig. Ezen kívül, számomra az volt az egyik legérdekesebb folyamat, amikor megfigyelhettem, milyen mértékben jelenik meg a kódváltás, kódkeverés a gyerekek interakciójában. Habár az idő szűke miatt egy teljes nyelvelsajátítási folyamatot nem volt szerencsém megfigyelni, az adott periódus alatt mindig segítő kezekre találtam a pedagógusok, intézményvezetők személyében.

A Máltán töltött szakmai gyakorlat során egy olyan ismereteket szereztem, amiről eddig nem rendelkezttem bővebb tudásanyaggal. A külföldön töltött 6 hónap alatt megismerhettem a kétnyelvű gyermekek mindennapjait, beszédfejlődésének folyamatát, nyelvi szocializációját. Mindemellett, olyan szakmai kompetenciák területén sikerült pozitív fejlődést elérnem, amelyek a jelenlegi egyetemi tanulmányaimra is kihatással vannak (többek között: szaktárgyi tudás bővülése, csoportban történő differenciálás, integráció segítése, nyelvi fejlődés támogatása).

Az Erasmus+ program olyan szakmai tapasztalattal, élménysorozattal, tudással jár, melyet a mai napig szívesen osztok meg hallgatótársaimmal, biztatva őket arra, hogy elinduljanak egy olyan úton, amely holisztikus látásmódot kölcsönöz – nemcsak a szakmai fejlődés szempontjából.

Irodalomjegyzék:

Horváth János: *Fejlesztés a menedzsment ismeretek tanulmányozásához*. Budapest.

Sztrinkóné Dr. Nagy Irén (2008): *Óvó-iskola, gyermekkert, óvoda*. Didakt Kft. Kiadó, Debrecen.

Csercsa Zsuzsanna és Erdei Adrienn: Mobilitás, nagyszerű lehetőség és egyben önmagunk alaposabb megismerésének eszköze

Csercsa Zsuzsanna és Erdei Adrienn harmadéves szociálpedagógus hallgatók vagyunk és a 2017/2018-as év őszi szemeszterében tanulmányi részképzésen vettünk részt a Plymouth Egyetemen (Plymouth University, <https://www.plymouth.ac.uk/>). Külföldi tanulmányainkat a Campus Mundi ösztöndíj segítségével sikerült megvalósítani. A közel fél éves mobilitás során rengeteg tapasztalattal gazdagodtunk a világról, az emberekről és természetesen önmagunkról egyaránt.

A fogadó intézménnyel kapcsolatban teljes mértékben pozitív vélemény alakult ki bennünk. Az oktatók, a hallgatók, intézményben dolgozó szakemberek és nem utolsósorban személyes koordinátorunk is folyamatosan segítettek tanulmányainkat, bármely kérdéssel fordulhattunk hozzájuk. Az egyetem számos olyan lehetőséget biztosított számunkra, amely során interakcióba léphettünk más diákokkal (csere- vagy fogadó intézmény hallgatója), barátokat szerezhattunk és beilleszkedhetünk az adott egyetemi életbe. Szükség volt arra, hogy alkalmazkodjunk egy más oktatási rendszerhez, viszont nem volt olyan nehéz dolgunk, mivel minden eszköz adott volt, csak élnünk kellett a lehetőséggel. A magasabb kredit érték (20 kredit/tantárgy) miatt kevesebb tárgyunk volt, mint itthon. Azonban nem teltek unalmasan napjaink, hiszen önkéntes tevékenységben vettünk részt, illetve igyekeztünk ellátogatni különböző intézmény típusokba (szociális és óvodapedagógia) annak érdekében, hogy szakmai ismereteink tárházát bővítsük.

Az önkéntes tevékenység alatt menekültekkel dolgoztunk együtt, amely kihívás mellett sok érdekes, praktikus dolgokat is hozott magával. Különböző programok lebonyolításában, előkészületeiben vettünk részt (főként „cultural kitchen” és „allotment”). Nem mindennapi, különleges volt a gyermekekkel való kommunikáció, hiszen ahogyan nekünk, úgy nekik sem az angol nyelv az anyanyelvük. Az előbb említett szituációban, a kisebbekkel való kommunikáció során fejlődött a kommunikációs és a problémamegoldó készségünk, amelyek elengedhetetlenek a jövőben számunkra.

Mindent összevetve tehát, a menekültekkel végzett munka folyamán olyan szakmai ismereteket sajátítottunk el, amelyekkel a későbbiekben színesíthetjük mindazt a munkát, amelyet az élet elénk sodor hazánkban. Ezen kívül gyakorlati tapasztalattal is rendelkezünk e területen, amely majd hasonló szituációban óriási előnyt is jelenthet.

Szociálpedagógusként fontos más értékekkel, kultúrával rendelkező emberek megértése, segítése, a többségi társadalomba való megfelelő intergrálása úgy, hogy minél kevesebbet veszítsen a kliens önmagából.

A részképzés alatt az előbb említett szakmai készség is tovább fejlődött bennünk, nem utolsósorban említve az empátiával, hiszen mi is saját bőrünkön megtapasztaltuk meg, milyen egy másik országba való beilleszkedés (ha csak egy rövid időre is). Másodsorban nem csupán a szakmai tudás és az angol nyelv fejlesztése valósulhat meg a külföldön folytatott tanulmányok során, hanem bővül a látóköröd saját magadról. Számunkra az Angliában töltött hónapok önismeret fejlődést is jelentett. Kiléptünk a komfortzónánkból (a megszokott környezetből), a saját határainkat feszegettük. Hatalmas önbizalmat adott az elért célok teljesítése, amely véleményünk szerint elengedhetetlen a megfelelő érvényesüléshez a mai világban. Sajnos, sok hallgatóra jellemző, hogy nem rendelkezik megfelelő önbizalommal, így voltunk ezzel mi is. Élményeken, szakmai tapasztalatokon túl mi az önbizalom növelése érdekében is ajánljuk a különböző mobilitási lehetőségeket (Erasmus, Campus Mundi) kiaknázást.

Összességében a részképzés folyamán, néhány hónap alatt rengeteg élménnyel, tudással, gyakorlati tapasztalattal gazdagodtunk, amelyet a jövőben tanulmányaink, munkánk vagy akár a mindennapi élet folyamán kamatoztathatunk.

Kunsági Alexandra: Szakmai gyakorlaton Barcelonában

Helyszín: Spanyolország, Barcelona, <http://www.kinderbarcelona.org/en/home-2/>

Intézmény: Kinder Barcelona

Időpont: 2017.09.30 – 2017.11.30

A szakmai gyakorlatom a Campus Mundi ösztöndíj keretében a spanyolországi Kinder Barcelona nevű intézményben töltöttem, amely 8 hónapos kortól 6 éves korig fogadta a gyermekeket. A gyermekek különböző életkor szerint három különálló épületben voltak elhelyezve, ezek egymástól pár méterrel, vagy egy utcával lentebb helyezkedtek el.

A Kinder nevű épületben 8 hónapostól a 1,5 éves korú gyermekekre vigyáztak. A Brinkadeira 1,5- 2,5 évesekkel, a Maxi Kinder pedig az idősebb, 2,5-6 éves korosztállyal foglalkozott. Jómagam a Brinkadeira nevű bölcsődében végeztem feladataimat. A csoport létszáma 14 fő volt.

Ebben az Intézményben délelőtt angol nyelven folyik a nevelés, a délutáni csoportokban spanyolul, a Montessori pedagógia segítségével. Kedvelt tevékenység a rajzolás festés, mintázás és a kézimunka volt. A tevékenységekben való részvétel önkéntes.

Minden reggel 9 órakor érkeztem a csoportba, amely 8.30-tól fogadta folyamatosan a gyermekeket. Ebben az időpontban úgynevezett „Morning Circle” tevékenység vette kezdetét, amelyben én is részt vettem. Angol dalok éneklésével, mondókákkal és tánccal indult a nap.

9:15 perckor előkészületek a tízóraihoz, ebben a csoportban mindenki egyszerre, egy időben ült le az étkezősarokban kialakított helyen, nem volt folyamatos tízóraiás. Szokás szerint minden gyermek magával hozta a napi ételadagot, ugyanis az ebéden kívül a tízórait és az uzsonnát is a gyermekek vitték. Gyümölcsöket, kekszet és zöldségeket hoztak rendszerint magukkal, amelyet egységesen elosztottak a csoportban egymás között. Étkezés előtt közben és után is segédkeztem, mint pl. a gondozási feladatok ellátásában (kézmosás, mosdóztatás), valamint az ételek felszolgálása, majd az étkezősarok takarítása is az én feladatom volt.

Saját udvar a délelőtti csoportban nem volt, ezért egy közeli parkba vitték a gyermekeket játszani ebédig. A parkba menetel során mindig egy hosszú kötelet alkalmaztak a gyermekek csoportban való haladásának érdekében. Útközben angol énekekkel és mondókákkal szórakoztattuk a gyermekeket. A parkban eltöltött idő 10.30-tól 12.30-ig tartott. Délelőtti kirándulásként meglátogattuk a helyi könyvtárat, és egyszer elmentünk egy bevásárlóközpontba is. A tenger csak pár perc sétára volt az óvodától, így könnyen és gyorsan megközelíthető volt a gyermekek számára is.

Az ebédhez az ételt a helyi Nabibi nevű bio étteremből szállították. Étkezés után sziesztahoz készülődtek a gyerekek. A pihenéshez a gyermekek itt is magukkal vihették az alvókájukat. Ami érdekes volt számomra, hogy a délutáni pihenőt nem előzte meg mesemondás.

A szieszta 13:15-től 15:00-ig tartott. Ébredés után a gyermekek fele elkészült a délutáni spanyol nyelvű csoportba, a többiek pedig várták a szülőket.

A délutáni csoportban az uzsonnáztatás után mesemondás következett. Úgy láttam, délután több lehetőség volt szabadjátékra a gyermekeknek, mint a délelőtti órákban. Montessori játékeszközök kínáltak játéklehetőséget a gyermekek számára, valamint a mozgásigény kielégítése céljából rengetek szivacsot és benti libikókát találhattunk a csoportszobában. A spanyol nyelvű csoport nagy hangsúlyt fektetett az önállóságra, itt a gyerekek maguk öltözködtek, és gyűjtötték össze a tányérokat és evőeszközöket az étkezések után. A délutáni csoport rendelkezett egy kisebb udvarral, amelyben találhattunk egy homokozót, és egy trambulint is. Szerdánként és péntekenként az uzsonnát követően egy délutáni séta

következett, szintén a kötél segítségével. A gyermekek együtt fogták a kötelet annak érdekében, hogy tartsák a tempót, ne maradjanak le a társaiktól.

Az Erasmus/Campus Mundi pályázat remek lehetőség minden diák számára. A nyelvi kompetenciám fejlesztése mellett egy idegen országban sikerült önállóbbá válnom. A szakmai gyakorlatom által sikerült megismernem a bölcsődés korosztályt, megtanultam a „nyelvükön” kommunikálni, testbeszéd és a mimika által, valamint újabb konfliktuskezelési módszereket elsajátítottam el.

Sebők Tímea: Erasmus-ösztöndíj Kolozsváron

Helyszín: Románia, Kolozsvár,

Intézmény: Csemete Református Magyar-Angol Óvoda Napközi és Bölcsőde

<http://www.csemete.ro/magyar>

Időpont: 2016. augusztus 1. - 2016. szeptember 30.

Az Erasmus+ program révén jelentkeztem szakmai gyakorlatra, a kar Erasmus koordinátorától hallottam erről a lehetőségről. Szerettem volna látni egy külföldi intézményt, hogyan működik, milyen különbségek vannak a magyarországihoz képest. Tapasztalatszerzés gyanánt és a szakdolgozatom miatt is hasznosnak tartottam, az élményekről nem is beszélve. Mivel szakmai gyakorlatra mentem, külföldre – és nem tanulni -, ezért saját magamnak kellett gyakorlati helyet keresnem. Az internet segítségével találtam rá a fogadó intézményre. Nagyon gyorsan és készségesen választ kaptam tőlük. E-mailen egyeztettünk mindent, gördülékeny volt a kapcsolatfelvétel. Skype-on is beszélünk a bölcsődevezető férjével, aki tájékoztatást adott az étkezésről és a munkarendről.

Az utazást autóval oldottuk meg, mivel Kolozsvár nincs túl messze. Az első napon elfoglaltuk a szállást egy Kolozsvár melletti kis faluban Györgyfalván. Érdekes, hogy a szállást is az Interneten találtuk. Az első napokban ismerkedtük a hellyel, a várossal, az emberekkel. Egy hét után költözünk be a kolozsvári szállásunkra. Megismertük a bölcsődét, a vezetőket, munkatársakat, közös ebéden vettünk részt. Megbeszéltük a bölcsődevezetővel a feladatainkat. Elintéztük hivatalos ügyeinket, például a bölcsődevezetőnek bemutattuk az egészségügyi alkalmassági papírjainkat. Bérletet vettünk a helyi buszra, amellyel a bölcsőde és az albérlet között jártunk.

A gyakorlati hely a Csemete Református Magyar-Angol Óvoda Napközi és Bölcsőde volt. Ez magánintézmény, két óvodai és egy bölcsődei csoporttal. Először furcsa volt számunkra, hogy az óvoda 3 emeletes, szűk lépcsőkkel rendelkezik, ezt nem láttuk előnyösnek. A bölcsődei rész a legalsó szinten volt. Mi a bölcsődei csoportban voltunk gyakorlaton, de előfordult, hogy a másik két óvodai csoportba mentünk segíteni.

Reggel nyolctól délután ötig voltunk beosztva, a csoportokban általában váltottuk egymást. A gyerekek közvetlenek voltak bár eleinte nem jöttek oda hozzánk, ha problémájuk volt, mert nem értették, ha románul beszéltek és mi sem tudtunk nekik válaszolni. Később megszokták, hogy milyen nyelven tudják magukat megértetni, így a gyakorlat végére már hozzánk is fordultak segítségért. A gyakorlat ideje alatt a bölcsődei dolgozók szabad kezű adtak nekünk, minden tevékenységbe becsatlakoztunk. A dolgozók nyitottak voltak, tőlünk is láttak számunkra ismeretlen dolgokat, amit hasznosnak és jónak találtak, így ez az időszak nem csak számunkra telt el tanulással.

Részt vettünk a bölcsődei eseményeken is, mint például szülői értekezlet, teremdíszítés, vagy sajátos nevelési igényű gyerekek és szüleik csoportfoglalkozásán. Ezen kívül ellátogattunk egy kolozsvári fejlesztő központba és egy sajátos nevelési igényű gyermekekkel foglalkozó óvodába, ahol megtudhattam, hogy zajlanak a fejlesztések.

A beosztásunk miatt nem mindig volt időnk a szórakozásra, de amikor csak tudtuk kihasználtuk a szabadidőnket. Györgyfalván jól éreztük magunkat sétáltunk, felfedeztük a természetet. Kolozsváron sokat sétáltunk, megnéztük a nevezetességeit, például a Mátyás-király szobrot, a Szent-Mihály templomot, jártunk a Viváriumban (kisebb állatok hullók, madarak találhatóak itt) és jártunk még a Gyógyszerészeti Múzeumban is, ami nagyon érdekes volt. Közös kirándulásra mentünk az intézményvezetővel, két német és egy görög önkéntes lánnyal, akik az óvodában dolgoztak. Velük a Tordai sóbányát látogattuk meg, ami csodálatos hely. Összességében nagyon jól éreztem magam. Nagyon sok önállóságot, önbizalmat adott ez a gyakorlati célú mobilitás. A gyerekeket nagyon megszerettem, kipróbáltam, milyen is valójában bölcsődében dolgozni. Ezenkívül fantasztikus élményeket szereztem és barátokat, akiket soha nem felejték el.

A legjobb az volt az Erasmusban, hogy rengeteg élménnyel gazdagodtam és fejlesztettem magam. A legfurcsább élményem az Erasmus idején, hogy a bölcsődében elég sok eltérő szokás van az itthoni szokásokhoz képest. Soha nem gondoltam volna, hogy részt vehetek egy ilyen programban és szerezhetek külföldi barátokat. Hiányozni fog, az összes gyerek és a munkatársak és megismert emberek, de továbbra is tartom velük a kapcsolatot.

Szilágyiné Tagyi Gabriella: Lenkowo művészeti és angol magán-óvoda Wrzasowice, Lengyelország

Az erasmus+ program keretében 2016-ban 3 hónapos szakmai gyakorlatot töltöttem a Lenkowo Óvodában, ami egy magánóvoda Wrzasowicében, Krakkó közelében (Polsko–Angielskie Przedszkole Artystyczne, ul. Spacerowa 8 32 – 040 Wrzasowice, <http://www.lenkowo.pl/>). Az óvodai gyakorlaton heti 20 órában foglalkoztam a gyerekekkel.

Az intézmény bemutatása

A Lenkowo Angol Művészeti Óvoda a Victoria Center része, ami három intézményből áll: a VICTORIA Center Általános Iskola, VICTORIA Center Nyelviskola és a Lenkowo Angol Művészeti Óvoda. A három intézmény mind egy telephelyen található, Wrzasowicében, Krakkótól 20 km-re. A VICTORIA CENTER megálmodója és vezetője Wioletta Kotarba-Kolber.

A Victoria Center Nyelviskolába 2 éves kortól 100 éves korig járhat bárki angol nyelvleckékre, ez a nagyközönség számára nyitott intézmény.

A gyerekek nagy része Krakkóból jár a Lenkowo Óvodába, majd a gyermekek fele a VICTORIA CENTER Általános Iskolában tanul tovább.

A Lenkowo Óvoda a hét 5 napján reggel 7 órától este 18 óráig fogadja a gyerekeket. A pszichológussal folytatott beszélgetés alapján tudom, hogy a szülők örülnek a korai és késő délutánra hosszabbított nyitvatartásnak, mivel ez rugalmasan alkalmazkodik a munkaidejükhöz.

A Lengyel Országos Óvodai Alapprogram ami a lengyel az óvodai nevelésre vonatkozik, – ami alapján működik a Lenkowo Magánóvoda is – sajnos csak lengyelül állt rendelkezésemre. Ez a dokumentum nincs angol nyelvre lefordítva, ezért nem tudom ismertetni.

A Lenkowo Óvoda - az óvodai működési feltételeknek megfelelően kialakított - emeletes családi házban működik. Az óvodában hat csoportszoba található, két csoportszobának van egy közös mosdója és egy közös öltöző, ahol csoportonként, gyerekenként vannak megjelölve az öltöző helyek névvel, jellel ellátva.

Az óvoda egy étkezővel rendelkezik, és az étkezőből egy mosdó nyílik a gyerekeknek. Az étkező mellett van a konyha, a főzőhelyiség, mosdó a konyhai dolgozóknak, pici

öltözőhelyiség a dolgozóknak, tárolóhelyiségek (ágyaknak, tisztítószereknek stb.) Van egy udvar is, ahonnan a mosdó közvetlenül elérhető. Az udvarnak van egy elkülönített része kicsi felfújható medencékkel a nyári időszakra az óvodásoknak, ill. van még egy nagy sportudvar, amit közösen használnak az általános iskolásokkal.

A csoportszobák jól felszereltek, világosak a két egymás mellett szoba egybenyitható. A csoportszobában sokféle játék van (pl. társas játékok, kirakók, fejlesztő játékok), a rajzoláshoz, színezéshez vannak szabad polcon kitéve eszközök, van bábszínházi rész, konyha rész, plüss játékok, műanyag fejlesztő játékok, építőjátékok, könyvespolc, külön polcok a munkafüzeteknek, magnónak, munkaasztalok székekkel, külön fiókos szekrény minden gyerek nevével, jelével ellátva. Tornaterem egyáltalán nincs.

Az udvarok szintén jól felszereltek és modernek, vannak mászóakák, forgó, fedett homokozó, tábla, dömpertároló, libikóka - igazi gyermekjátszóterén érezhetjük magunkat. Érdekes, hogy a hinta hiányzott az udvarról, amire azt a magyarázatot kaptam, hogy nem tartják biztonságosnak.

Az egész óvoda be van kamerázva, a csoportszobák, az étkező az udvar is. Erre főleg azért van szükség, hogy pl. ha egy gyerek beilleszkedése problémás, akkor a szülő megnézheti a kamerán keresztül, hogyan viselkedik a gyermeke a csoportban. Ezen kívül arra használják még a kamerát, hogy könnyen megtaláljanak egy-egy dolgozót.

A Lenkovo Óvodában 35 alkalmazott van, ebbe beletartoznak az óvodapedagógusok, asszisztensek (tulajdonképpen itt a lengyelországi Lenkovo Óvodában az asszisztens a magyarországi dajka és a takarítónő keverékének felel meg), az angoltanár, az anyanyelvi angol tanár, óraadó tanárok, pszichológus, valamint a szakács és a konyhai dolgozók.

Egy csoportban 2 óvodapedagógus dolgozik (délelőttös és délutános beosztásban), amely hetente változik. A csoportokban dolgozik, korosztálytól függően, 1-2 asszisztens is. Az óvodapedagógusok beosztása rugalmas, hiszen ők döntenek el, hogy milyen munkaszerződést kötnek, vállalnak-e napi 6, 7 ill. 8 órás munkaviszonyt. Természetesen a fizetés ennek függvényében alakul.

Egy csoportban 10-18 gyerek van, ez a nyári szünet alatt folyamatosan változott, hiszen volt olyan gyerek, aki csak nyáron járt az angol kétnyelvű Lenkowoba, de volt olyan gyerek is, aki csupán egy hétig járt a nyár folyamán.

A gyerekeknek szervez a Lenkovo Óvoda különböző buszos kirándulásokat pl: vidámparkba Zatorba (Energylandia), moziba, bábszínházba, közlekedési múzeumba, botanikus kertbe.

A Lenkovo Óvoda térítéses magánóvoda. A szülők egy gyermekért havi szinten 430-730 PLN-t közötti összeget fizetnek, attól függően, hogy hány napot volt a gyermek óvodában, továbbá az étkezéséért napi 7-14 PLN-t. A délutáni foglalkozásért és a kirándulásért a szülők ezen felül fizetnek. Az óvodában az angolórán kívül sok foglalkozásokon vehetnek részt a gyerekek: balett, zongora, zumba, hittan, úszás, foci, sakk. Ezek a foglalkozások délutáni foglalkozások fizetősek.

A Lenkovo óvodának a művészeti nevelés és az angol nyelv a fő profilja. Azt tapasztaltam, hogy a művészeti nevelés nagyon magas szintű. A művészeti nevelés főként abban különbözik a magyar óvodai munkától, hogy mindig térben gondolkodnak, nem síkban és ettől sokkal élőbbek, kézzel foghatóbbak lesznek a munkák.

Az óvoda kétnyelvű, ami azt jelenti a gyakorlatban, hogy mindennap mindegyik csoportban van egy angol óra és heti 3-szor anyanyelvi tanárral is van egy angol óra. Bár az angol tanár azt nyilatkozta, hogy a gyerekekkel az angol órák után is angolul beszélnek az óvodapedagógusok a nap nagy részében, az igazság az, hogy ez nem teljesen így van. Sajnos a nap nagy részében az óvodapedagógusok lengyelül beszélnek a gyerekekhez és csak nagyon keveset, elvétve szólnak angolul hozzájuk, ami egy-két angolul elhangzott instrukcióra,

utasításra korlátozódik, mivel a Lenkowoban alkalmazott óvodapedagógusoknak csak nagyon csekély része beszél valóban angolul.

Az óvodába két olyan gyerek járt, aki kétnyelvű családban nevelkedik: az egyik gyermek izraeli, a másik svéd.

Feladatok

Az óvodában kedvesen fogadtak, hamar beilleszkedtem a gyerekeket ellátó felnőttek körébe. Az első napomon a mentorom – aki az óvoda angoltanárára – bemutatott minden óvodapedagógusnak, bár ők tanárnak hívják magukat. Az Erasmus szakmai gyakorlatom során a projektfeladatom elsősorban a megfigyelés volt, tapasztalatgyűjtés a lengyelországi kisgyermekkorú idegen-nyelvi képzésről, oktatásról, a kisgyermekkorú kétnyelvű nevelés előnyeinek és nehézségeinek a megismerése. Bekapcsolódtam az óvodai nevelési feladatokba, teljes mértékben részt vettem az óvoda életében. Az első 2-3 hétben sok időt töltöttem az csoportok megfigyelésével, hogy lássam a csoportok napi rendjét és a mindennapjaikat.

Az óvodában 6 óvodai csoport működik, ebből egy a bölcsődei csoportnak felel meg:

- a Cicák csoportjába 1-2 éves gyerekek,
- a Bagoly csoportba 2-3 éves gyerekek,
- a Sün csoportba 3-4 éves gyerekek,
- a Nyúl csoportba 4-5 éves gyerekek,
- a Mókus csoportba 5-6 éves gyerekek és
- a Tigris csoportba 6-7 éves gyerekek járnak.

A napi beosztásom lehetővé tette, hogy délelőttönként fél 12-ig az angol tanár óráit figyeljem meg az óvoda csoportjaiban, néha az amerikai tanár óráit is megfigyelhettem. Déltől bekapcsolódtam a csoportok teendőibe. A nyári nagy szabadságolások miatt a csoportokban gyakori volt, hogy egyedül volt a tanár, ezért én mindig oda mentem helyettesíteni, ahol kellett a segítség. Általában egy-két órát töltöttem egy-egy csoportban.

Az angolórák eleinte 15-20 percesek (Cica és Bagoly), később 25-35 percesek (Sün, Nyúl), majd a legnagyobbaknál 35-45 percesek (Mókus, Tigris csoport). A gyerekeknek heti 5 angolórájuk van a lengyel anyanyelvű angol tanárral, Agnieszka Florekkel és heti 3 angol órájuk az angol anyanyelvi tanárral.

A lengyel anyanyelvű angoltanár módszerei:

- direkt módszer,
- szóbeli megközelítés,
- kognitív módszer,
- Total Physical Response (TPR) - olyan módszer, ami főleg a szókincs bővítésére alkalmas és a szavakhoz valamilyen mozgást kapcsol, ezáltal segíti a szavak megtanulását,
- intuitív-utánzó megközelítés,
- analitikus nyelvi megközelítés.

Szó- és képkártyák használatával, és az új szavak háromszor egymást követő, különböző hangmagasságban és hangerővel történő megismétlésével, a majd a szavak tanítására alkalmas játékok segítségével gyakorolja a szavakat, kifejezéseket a gyerekekkel.

Amikor új dalt énekelnek a gyerekek, akkor először lengyelre lefordítva beszélnek meg a dal szövegét, annak érdekében, hogy megértsék a gyerekek is, hogy miről szól a dal. Ezután angol nyelven énekelnek, és gyakorolnak, amíg meg nem tanulják a gyerekek az adott dalt.

Minden dalhoz más-más mozgás, mozdulatok tartoznak és táncolnak is a dalok éneklése közben. A magnóhallgatás is egyik része az angol nyelvi foglalkozásoknak, mely keretében rövid mondatok, párbeszéd hangzanak el. A tanár elmondta, hogy az 5 év alattiak csoportjában általában heti 6 új szóval bővül, az 5-7 évesek csoportjában átlagosan heti 12 új szóval bővül a gyerekek szókincse. Ebben az óvodában minden gyereknek ki kell mondania az új szavakat, addig nem mennek tovább a következő játékokra, míg minden gyerek ki nem mondta az új szót.

A tapasztalataim alapján azt mondhatom, hogy a Lenkovo Óvoda kétnyelvűsége leginkább a nyilvánul meg, hogy hetente 5 angolórán és hetente háromszor anyanyelvi tanár óráján vesznek részt a gyerekek. A nap többi részében kevésbé jellemző az angol nyelv használata, inkább lengyelül beszélnek a gyermekekkel.

A gyerekek angol órán nyújtott teljesítménye igazán lenyűgöző. A lengyel anyanyelvű angol tanár ugyanis rendszeresen (szerintem) nehéz dalokat, slágereket tanít meg a gyerekeknek. A dalokhoz mozdulatot talál ki, s így jegyzi meg a gyerekek a hosszú szöveget, s éneklés közben elmutogatják a dalt. A dal tanulása itt is úgy kezdődik, hogy először az angol tanár lefordítja a gyerekeknek lengyelre a dal szövegét.

Néhány példa a híres dalokra:

- Shakira: *Waka, waka*
- Sheppard: *Geronimo*
- Beatles: *Love, love me do*
- Beatles: *Ob-la-di-Ob-la-da*
- Beatles: *All you need is love*
- Pharrell Williams: *Happy*
- USA for Africa: *We are the world*
- Elton John: *Can you feel the love tonight*
- Bonnie Tyler: *I need a hero*
- James Brown: *I feel good*
- Bee Gees: *Stayin' alive*
- Shaggy: *Feel the rush*

Fontos megemlíteni, hogy ezeknek a daloknak a szövegét valóban minden gyerek tudta és teljes torokból énekelte, láthatóan nagyon élvezték.

Természetesen ezeken kívül tanulnak és ismernek a gyerekek angol gyerekdalokat is, bár még sehol sem tapasztaltam, hogy híres, angol nyelvű slágereket énekeljenek óvodákban.

Az angol anyanyelvű tanár tevékenységén sosem hangzott el lengyel szó, és a gyerekek gyakran nem is értették, hogy mit kér tőlük az anyanyelvi angol tanár, főleg amikor a gyerekek számára új szavakat, kifejezéseket használt. A Lenkovo Óvoda módszere jó alapot ad a gyerekeknek az angoltudáshoz, mert rengeteg gyerekdalt ismernek angolul, több híres slágert tudnak elénekelni angolul, nagyobb a szókincsük, és az utasításokat tudják követni angolul. Példa az angol tevékenységen elhangzott utasításokra, kérdésekre, válaszokra (1. táblázat).

A Lenkovo Magánóvodába járó kétnyelvű gyerekeknél (azt is tapasztaltam, hogy mindig készek voltak beszélni, játszani velem, nyitottak, barátságosak voltak velem. A svéd kisfiú a legelső találkozásunkkor és beszélgetésünkön mindenféle kérdés nélkül, teljesen saját akaratából nekem rajzolt egy képet, mondta is, hogy „*I made it for you. / Ezt neked csináltam.*”

Megállapítható, hogy a gyerekek azáltal, hogy minden nap hallanak angol nyelvű szavakat, és kommunikálnak velük angolul, eljutottak egy olyan szintre, már nem idegenkednek attól, hogy angolul megszólaljanak, bátran válaszolnak, beépült a mindennapjaikba, az életükbe az angol nyelvű kommunikáció is. A nagyobb óraszám alkalmazásának eredményeként hatékonyabb és eredményesebb az idegen nyelv elsajátításának, és mindennapos használatának folyamata a lengyel kétnyelvű óvodában.

1.táblázat. angol tevékenységen elhangzott utasítások, kérdések, válaszok. Forrás: szerző

Utasítások	Kérdések	Válaszok
„Close your legs and sit up straight!” „Cross the river!” „Hands on your knees!” „Throw the ball, please!” „Go ahead, your turn!” „He’s got a pair!” „Come on!” „See you next time!” „Raise your hand!” „Show the actions!” „Please be quiet and sit down!” „Please be quiet and listen!” „Let’s sit down!” „Let’s stand up!” „Choose a card!” „Repeat it once more!” „Everybody repeats!” „Give me a five!” „Tidy up!” „Collect the cards, please.” „Put them in order as I say.” (vocabulary)	„What is on the picture?” „What is he doing?” „What colour is it?” „How old are you?” „What’s your name?” „How are you today?” „What is missing?” „What animal is it?” „Which song would you like to sing today?” „What is it?” „Who am I?” „How is it in Polish?”	„Yes, one point for you.” „Colour the yo-yo.” „Last song is coming.”

A projektek témái heti lebontásban

A Lenkovo Óvoda project módszert használ, a továbbiakban részletesen bemutatom a projekt témák megoszlását, melyek főleg az angol tevékenység és a vizuális, művészeti tevékenység esetében jelennek meg. A projektmódszer a lengyel Lenkovo Óvodában más területen, mint a külső világ tevékeny megismerése, matematika, ének, anyanyelvi nevelés nem jelenik meg.

- *Július 4-ei hét, 1. hét:* Angol tevékenység témája: flowers (*pansy, sunflower, carnation, rose, tulip, daisy*). Vizuális tevékenység témája: járművek; vonat, hajó, csónak, repülő, autó, busz készítése.
- *Július 11-ei hét, 2. hét:* Angol tevékenység témája: recycling (bins, metal paper,

plastic, glass). Vizuális tevékenység témája: kastélyok; kastély készítése díszkavicsból papírra ragasztásos, szórásos technikával majd ennek a száradás utáni kifestése

- *Július 18-ai hét, 3. hét:* Angol tevékenység témája: summer (*flipflops, suncream, rock, beach, sea, sandcastle, bucket, lifeguard, crab, starfish, shell, swimsuit*). Vizuális tevékenység témája: jelmezek; hercegnő, korona.
- *Július 25-ei hét, 4. hét:* Angol tevékenység témája: az összes júliusi szókincs ismétlése (revision). Vizuális tevékenység témája: a dzsungel állatai; oroszlán, elefánt készítése papírból, festéses, vágásos technikával.
- *Augusztus 1-ei hét, 5. hét:* Angol tevékenység témája: sports (play tennis, play football, play basketball, swim, run, skateboard, ride a bike). Vizuális tevékenység témája: állatkerti és tengeri állatok; akvárium készítése papírdobozból, állatokról festmény készítése.
- *Augusztus 8-ai hét, 6. hét:* Angol tevékenység témája: sports and sport equipment; vocabulary of sports (tennis ball, table-tennis table, tennis racket, basketball). Vizuális tevékenység témája: egészséges étrend; zöldségek, gyümölcsök festése.
- *Augusztus 15-ei hét, 7. hét:* Angol tevékenység témája: sea animals (seal, seahorse, dolphin, octopus, shark, starfish, lobster, killer whale). Vizuális tevékenység témája: a Föld bolygói: Nap, Hold, bolygók, földgömb, csillagok készítése 3D-s formában, festéssel, ecsettel majd szivaccsal, ragasztással, lufi segítségével.
- *Augusztus 22-ei hét, 8. hét:* Angol tevékenység témája: revision (bike, ride a bike, tennis racket, tennis ball, play tennis, playground, slide, sandpit, basketball, play basketball, basket, pool, swim, football, play football, cherry, play doh).
- *Augusztus 29-ei hét, 9. hét:* Angol tevékenység témája: revision (sea animals). Vizuális tevékenység témája: napraforgók, szabályok: napraforgók készítése ragasztásos, gyűrűs technikával, termésekkel és a következő nevelési évre vonatkozó szabályok megjelenítése és megbeszélése a gyerekekkel. (A lengyel anyanyelvű angol tanár mondta, hogy mivel szeptembertől elkezdi az új nevelési év, ezért már nem heti témakörök alapján dolgoznak a gyerekekkel, hanem már a munkafüzeteket használva dolgoznak, napi szinten. Ennek ellenére voltak olyan hetek, amelyeken ugyanúgy használt az angol tanár szó- és képkártyákat is.)
- *Szeptember 5-ei hét, 10. hét:* Angol tevékenység témája: school uniforms (trousers, black shoes, blue, red tie, suit, shirt, socks, dress, skirt, belt, school uniform, bell, badger). Vizuális tevékenység témája: őszi; őszi dekoráció készítése a gyerekekkel a csoportszobába.
- *Szeptember 12-ei hét, 11. hét:* Angol tevékenység témája: colours (pink, orange, blue, red, yellow, green, black, purple, brown, grey, beige, gold, navy blue, silver, white, rainbow). Vizuális tevékenység témája: közlekedés; jelzőlámpa készítése, közlekedési eszközök készítése papírból.
- *Szeptember 19-ei hét, 12. hét:* Angol tevékenység témája: senses (taste, hearing, sight, smell, touch).

- *Szeptember 26-ai hét, 13. hét:* Angol tevékenység témája: revision and activities (sit down, stand up, put away your things, close the book, open the book, be quiet, raise your hand, turn around, colour, draw).

Valós szituációk, élmények a kétnyelvű beszéd sajátosságairól

A következőkben olyan párbeszédet idézek, amelyeket a gyerekekkel folytattam Lenkwóban. A beszélgetések a Lenkovo Magánóvodában hangzottak el a gyermek valamely tevékenységébe bekapcsolódva.

1. beszélgetés (6 éves kisfiú)

Me: *What are you doing?* / Mit csinálsz?

(Nem válaszol, csak megmutatja a munkafüzetét)

később

Me: *Did you finish writing?* / Befejezted az írást?

Boy: *Tak jest, pózniej bede robic dalej.* / Igen, de majd később még folytatom

A gyerek az első kérdést egyértelműen megértette, s cselekvésével válaszolt rá. A második kérdést szintén megértette és angol helyett lengyelül válaszolt rá.

2. beszélgetés

Me: *What are you drawing?* Mit rajzolsz?

Boy: *Balloon.* Lufit.

A gyerek a kérdést megértette és megfelelő választ adott rá.

3. beszélgetés (3,5 éves izraeli-lengyel gyermek)

A csoportszobában a gyerek kígyókat rajzol és színez.

Me: *What are these?* Mik ezek?

Boy: *Snakes.* Kígyók.

Me: *How many snakes are there?* Hány van ott?

Boy: *1,2,3,4 snakes!* 1, 2, 3, 4 kígyó!

Folytatja a színezést.

Me: *What is your brother name?* Hogy hívják a bátyádat?

Boy: *Asaf.* Asaf.

Me: *What are you drawing now?* Mit rajzolsz most?

Boy: *I make a star.* Egy csillagot készítek.

Me: *Let's go to wash your teeth!* Menjünk, mossuk meg a fogadat!

Boy: *No.no!* Nem, nem!

A gyerek a kérdéseket megértette és megfelelő, odailő válaszokat adott rá, reakciója az adott szituációra vonatkozott.

Összefoglalás

Az Lenkovo Magánóvoda kétnyelvű óvoda, ami azt jelenti a gyakorlatban, hogy minden nap mindegyik csoportban van egy angol óra és heti 3-szor anyanyelvi tanárral is van egy angol óra. Hiányoltam, hogy ezeken az órákon kívül senki sem beszél a gyerekekhez angol nyelven, csak lengyelül. (Az óvodába 2 olyan gyerek jár, aki kétnyelvű családban nevelkedik, az egyik gyermek izraeli, a másik svéd.) Azt tapasztaltam, hogy a gyerekek azáltal, hogy minden nap hallanak angol nyelvű szavakat, és kommunikálnak velük angolul, eljutottak egy

olyan szintre, hogy már nem idegenkednek attól, hogy angolul megszólaljanak. Az angol nyelvű kérdésekre bátran válaszolnak, beépült az életükbe az angol nyelvű kommunikáció is. A nagyobb óraszám alkalmazásának eredményeként hatékonyabb és eredményesebb az idegen-nyelv elsajátításának, és mindennapos használatának folyamata a lengyel kétnyelvű óvodákban.

Júliustól október elejéig vettem részt a programban, mivel külföldön a legtöbb óvoda működik a nyár folyamán is, ezért az egyetemi tanulmányaimban egyáltalán nem hátráltatott a szakmai gyakorlatom. Visszatérésemkor minden tanárom kedvesen, megértően fogadott, s csoporttársaimmal egy időben minden tantárgyat én is teljesíteni tudtam. A szakdolgozatomhoz is készítettem interjúkat és megfigyeléseket is végeztem Lengyelországban. A dolgozatot *Kétnyelvű gyermekek nyelvhasználati sajátosságai egy lengyel magánóvodában* címmel sikeresen meg is védtem 2017-ben.

Ha valakinek kétségei vannak azzal kapcsolatban, hogy megéri-e egy hasonló szakmai programba időt, energiát és pénzt fektetni, annak csak azt tudom tanácsolni, hogy vágjon bele, hiszen csak nyerhet vele, mind szakmailag, mind emberileg!